

El català al segle XXI a la Catalunya Nord, per Margarita Salvadó

Margarita Salvadó. Universitat de l'Experiència. Programa de Literatura i Llengües.

Quan pensem en la presència del Català a la Catalunya Nord ens envaeix un sentiment de tristesa pel perill que corre la seva permanència. Això és deu per una banda, al context jurídic-institucional francès sota el qual la mecànica de transmissió familiar del català, en el transcurs dels segles ha estat interrompuda pel poc marge de maniobra que deixa a les llengües diferents de la francesa. Per una altra, cal afegir els canvis ètnics motivats per la immigració. Per aquests dos motius, podem afirmar que, a principis del segle XXI, el futur del català a la Catalunya Nord és incert.

Enmig d'aquest panorama sociolingüístic fosc existeixen, si més no, alguns elements positius que més aviat actuen a contracorrent d'aquest procés de substitució i que permeten conservar la perspectiva d'inversió de la dinàmica, almenys pel que fa a l'alentiment i a la resistència del català.

En una enquesta publicada l'any 2016 al diari digital *El Nacional* (www.elnacional.cat/ca/societat/catala-catalunya-nord_100328_102.html) observem unes dades que ens permeten pensar que el català continuarà present a la Catalunya Nord. L'enquesta va ser impulsada per la Universitat de Perpinyà, el Consell Departamental i la Direcció de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i els resultats van ser posats sobre la taula en el marc del primer Congrés Transfronterer de l'Espai Català: Ensenyament i Llengües, que va tenir lloc el 10 de març de 2016 a Perpinyà. Amb una mostra de 1.760 persones més grans de 15 anys, l'estudi mesura el grau de coneixement del català en aquest territori, alhora que s'analitza l'ús i es copsa l'opinió que es té sobre l'ensenyament en català.

L'enquesta mostra les dades següents: més d'un terç de la població de la Catalunya Nord (35,4%) diu que el sap parlar, tot i que només el 5,7% l'utilitza habitualment com a llengua exclusiva o compartida amb el francès (l'any 2004, la xifra era del 4,5%).

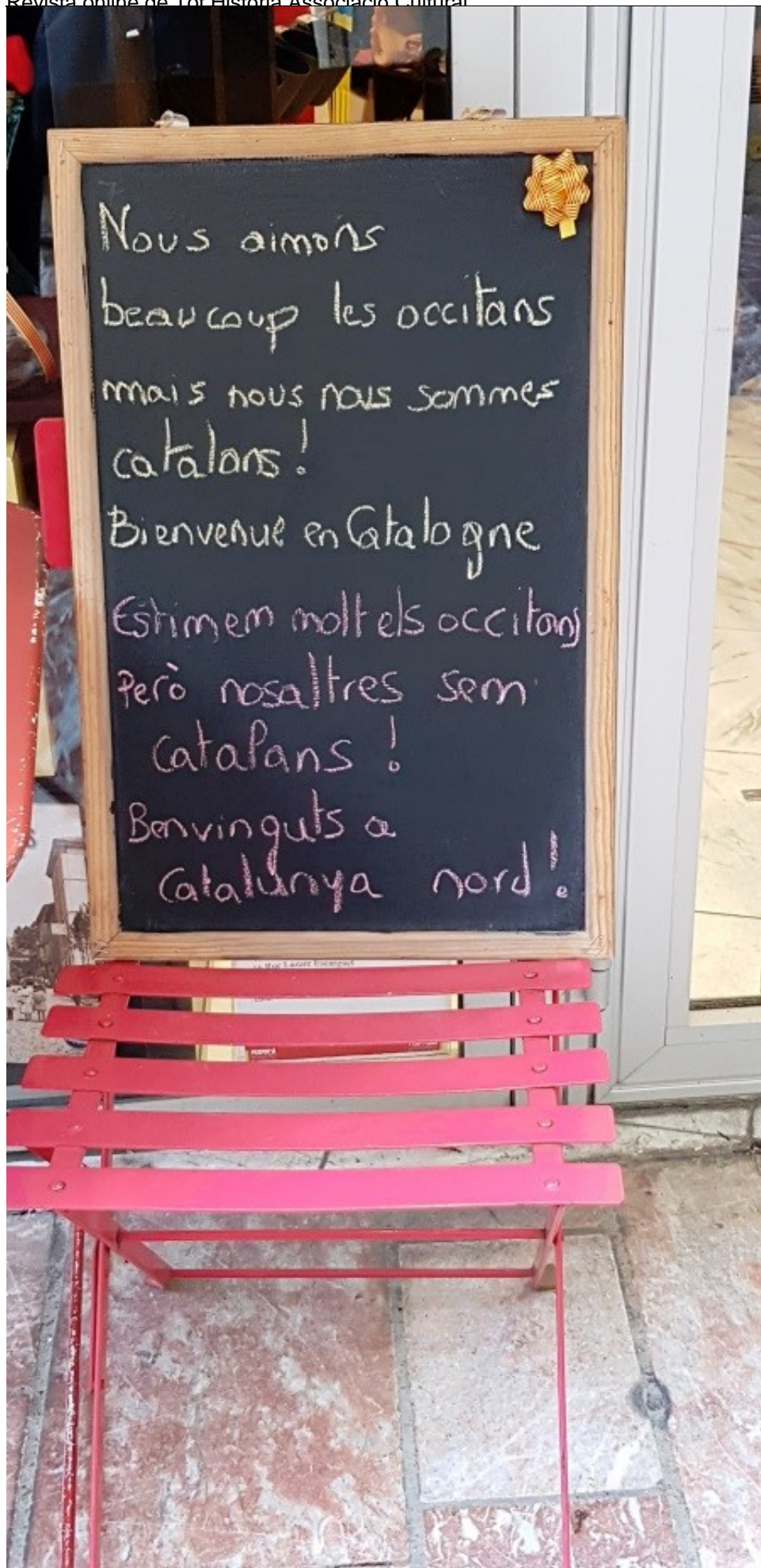
Així mateix, el 61% de la població declara entendre el català i el 39,2% assegura saber llegir-lo.

Com a dada negativa, només un 14,3% dels catalans del nord saben escriure'l, fet que demostra la marginalitat del català en el sistema educatiu francès. Amb tot, fins a un 76,1% està a favor del bilingüisme a l'escola, una xifra que augmenta fins al 80,3% quan es planteja dedicar una assignatura al català, cosa que indica el gran suport social que té. Actualment, només un 8% de la població escolaritzada rep ensenyament de català. En altres departaments de l'Estat francès, com al País Basc francès o Còrsega, l'ensenyament de les llengües pròpies ha arribat al 35%. Perquè aquesta fita s'assolís a la Catalunya Nord caldria la implicació de l'Estat francès.

Pel que fa als mitjans de comunicació, el 85% dels enquestats es mostra a favor d'obrir una televisió local en català i un 58% està d'acord en el fet que sigui una llengua cooficial.

Amb aquestes dades a la mà em sorgeixen dues preguntes. La primera, què és el que observariem si passegéssim per la Catalunya Nord i, la segona, si la presència observada donaria suport als resultats de l'enquesta. Vegem-ho.

Imatges

Número 1. Aquesta fotografia expressa el sentiment de catalanitat. Aquest escrit ve a tomb perquè la

regió on ha estat integrada la Catalunya Nord es diu Occitània (en el marc de fusió de regions que ha portat a terme l'Estat francès), sense que el nom de la regió faci cap esment a la catalanitat de la zona.

Número 2. La retolació i les indicacions dels monuments a la via pública són en francès i en català.

Número 3. A les zones turístiques, el català forma part dels idiomes en què està escrita la carta als restaurants.

Número 4. Retolació a les botigues

Al taller de Rigau

A l'organització artesanal, corporativa i provincial del taller dels Guerra s'oposa el taller parisenc de Jacint Rigau, particularment ben organitzat compta fins a quaranta ajudants entre els quals el seu germà Gaspar o el seu nebot, Jean Ranc. Alumnes, col·laboradors puntuals o permanents participen a una obra immensa en què, a vegades, el caràcter autògraf és difícil de determinar: obres originals, rèpliques, gravats... difonen el talent de Rigau per Europa.

Retratista de la reialesa, de la gran noblesa així com també de la burgesia benestant, respon a encàrrecs que l'inciten a exacerbar i codificar fórmules i posats provats moltes vegades així com també a delegar a mans expertes fons, flors, escenes de batalla: Antoine Monnoyer realitza per ell rams (de flors), Joseph Parrocel escenes de batalla...

Gran admirador del barroc flamenc, descobert mentre era jove aprenent a prop del pintor montpellerí Paul Pezet, Rigau constitueix una remarcable col·lecció personal. Les obres de Rubens, Rembrandt i van Dyck influencien molt el seu estil. Manllevant a van Dyck una certa noblesa en els posats i els vestits, el realisme sever del seu pinzell li fa preferir a vegades el seu rival, Nicolas de Largillière, colorista elegant.

Número 5. Retolació en català al Museu Jacint Rigau de Perpinyà (ús oficial)

Conclusió

El panorama que ens ofereix el paisatge lingüístic de la Catalunya Nord va en consonància amb els resultats de l'enquesta. Però si toquem de peus a terra, cal tenir present que el francès es manté com a parla hegemònica pel que fa als usos lingüístics i que el català, sovint, és percebut com una llengua familiar. A casa és on més s'utilitza (16,1%), en el petit comerç l'ús és molt baix (8,1%) i la dada d'ús a les administracions és demolidora (0,6%). Ara bé, si després de tres-cents anys de prohibicions i de diglòssia encara es manté aquest caliu, podem pensar que tot no està perdut i que s'obre una porta a mantenir una espurna d'esperança.

Nota

Les fotografies van ser fetes per la mateixa autora la passada Setmana Santa (2018), a la Ciutat de Perpinyà.